

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm, 2016-03-02

Remissvar

Remittering av utkast till förordning om effektreserv med konsekvensalanys

M2016/00363/Fe

I en tidigare promemoria föreslogs att lagen (2003:436) om effektreserv ska förlängas till och med den 15 mars 2025. Den här remitterade förordningen ansluter till det förslaget. Den väsentliga som nu tillkommer är bestämmelser om miljökrav.

Föreslagen förordning är rimlig eftersom den stora mängden elvärme i Sverige gör att hög förbrukning i hela landet är relativt ovanlig, då det sällan är extremt kallt samtidigt överallt. Detta medför, t ex, att den näst högsta svenska elförbrukningen under en 20-årsperiod var ca 300-500 MW lägre än den högsta. Dvs den sista kapaciteten behövdes bara en gång på 20 år. Om marknadspriser ska finansiera toppkapacitet, antingen produktion eller flexibel konsumtion, som bara behövs 1 gång på 20 år så krävs extremt höga elpriser. Det är också förenat med en stor ekonomisk risk att genomföra dessa investeringar vilket sammantaget gör det rimligt att ha en kollektivt finansierad toppkapacitet för att undvika situationer med bortkoppling av elförbrukning.

Några kommentarer är dock:

1. I den tidigare förordningen stod det: "Effektreserven ska uppgå till...högst 1 000 megawatt under perioden den 16 mars 2015 till och med den 15 mars 2017, och högst 750 megawatt under perioden den 16 mars 2017 till och med den 15 mars 2020." I det nuvarande förslaget är den texten ändrad till "Effektreserven ska uppgå till högst 1 000 megawatt under tiden till och med den 15 mars 2017. Därefter får den uppgå till mer än 750 megawatt endast om det finns särskilda skäl." Man har därmed öppnat för mer än 750 megawatt (från 16 mars 2017) vilket är positivt, eftersom behovet kan bli större.
2. En fråga är dock hur "särskilda skäl" i formuleringen motiveras eller definieras. Innebär denna formulering av Svenska Kraftnät i praktiken får ett ansvar att se till att det finns "tillräckligt med reservkraft" i Sverige? Tidigare har Svenska Kraftnät haft ett begränsat ansvar, där lagar och förordningar har satt en gräns för hur stor upphandling av effekt de ska göra. Med formuleringen "särskilda skäl" är dock Svenska Kraftnät's ansvar mer oklart än tidigare. Det är svårt att finna en formulering till vad "särskilda skäl" innebär, vilket innebär rum för tolkning och därmed även en osäkerhet för

investerare. Varför ska någon göra en investering i produktion eller flexibel konsumtion om Svenska Kraftnät med hänvisning till "särskilda skäl" kan göra en upphandling som leder till att det mycket sällan blir i närheten av brist och/eller höga priser?

3. Det är utmärkt att man ställer höga miljökrav på all elproduktion. Det är dock fortfarande tillåtet att ha annan typ av el- och värmeproduktion som drivs med fossila bränslen. Formuleringen i förordningen är dock något oklar, dvs vilken avvägning är rimlig mellan kostnad och miljö. Ur miljösynvinkel är den viktigaste frågan att man ställer höga miljökrav på de kraftverk och värmeverk som används mycket, och inte de som huvudsakligen står som reserv. Frågan är därmed varför man enbart för denna resurs, som dessutom historiskt har använts i mycket begränsad omfattning, ställer dessa höjda miljökrav. Det bör väl, i så fall, gälla all energiproduktion, såväl el- som värmeproduktion.

Vad som dock fortfarande saknas gällande regleringen runt effektfrågan är, bland annat:

- Effektreserven har hittills handlats upp i relativt korta kontrakt, dvs inför varje vinter. På längre sikt kan det behövas nya investeringar för att klara av situationer med högt behov, speciellt efter de beslut som kommit gällande stängning av de 4 äldsta kärnkraftverken. Det är tveksamt om de som investerar kan göra detta om man enbart blir utlovad en given nivå på betalning inför kommande vinter. Det kommer att behövas ett mer långsiktigt upplägg för att hantera detta.
- En central fråga för effektreserven är hur den prissätts när den används i elmarknaden. Som framgår av "konsekvensanalys till förordning om effektreserv" så har effektreserven använts vid vissa tillfällen. Det framgår dock inte vilket elpris som då blivit resultatet. Ett fundamentalt problem med att ha en kollektivt finansierad effektreserv är att den kan minska incitamentet för marknaden att ordna egna, marknadsfinansierade, lösningar. Den koppling som finns mellan effektreserven och marknaden är just elpriset. Om elpriset aldrig blir högt, ens vid användning av effektreserven, så minskar incitamentet för andra aktörer att ordna en helt marknadsfinansierad effektreserv! Detta pris (dvs till vilket elpris som effektreserven ska bjudas in) är därmed en central parameter för att få till en aktivare marknad för att lösa sällan förekommande behov, detta gäller såväl produktion som konsumtion. Energimarknadsinspektionen, bör få i uppdrag att ta fram ett förslag till prissättning av effektreserven, som inte minskar marknadens drivkraft att lösa utmaningen.

Sammanfattningsvis är förslaget till "förordning om effektreserv" rimligt, men det vore önskvärt att även annan energiproduktion (el och värme) har samma miljökrav som dessa, historiskt sällan använda, anläggningar. Dessutom bör Energimarknadsinspektionen ges i uppdrag att utreda lämplig prissättning för effektreserven för att öka incitamenten för marknadens aktörer att själva ta fram de resurser som sällan behövs. Det är också centralt för marknadens funktion att termen "särskilda skäl" definieras så att Svenska Kraftnäts roll blir tydlig.

KTH tillstyrker i övrigt de förslag om lagändringar m.m. som Boverket framfört.

Remissvaret har utarbetats av professor Lennart Söder, avdelningen för elkraftteknik vid skolan för elektro- och systemteknik.

Peter Gudmundson
Rektor